

Sygn. akt IV U 2037/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 kwietnia 2014r.

Sąd Okręgowy w Elblągu Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Tomasz Koronowski

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Tomaszewska

po rozpoznaniu w dniu 23 kwietnia 2014r. w Elblągu na rozprawie

sprawy z odwołania L. S.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E.

z dnia 5 września 2013r. znak: (...)

o emeryturę

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy L. S. prawo do emerytury od dnia 28 czerwca 2013r.;

II. stwierdza, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sygn. akt IV U 2037/13

UZASADNIENIE

Skarżący L. S. wniósł odwołanie od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. z dnia 5 września 2013r., znak (...), odmawiającej mu prawa do emerytury. Skarżący podniósł, że po pierwsze legitymuje się okresem 25 lat stażu pracy, gdyż pozwany błędnie wyliczył okresy składkowe i nieskładkowe, oraz że po drugie pracował 15 lat w warunkach szczególnych w Cegielniach (...) S.A. w O. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowiskach suwnicowego i robotnika transportowego.

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w E. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, wskazując m.in. na art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2013r. poz. 1440 ze zmianami, powoływanej dalej jako „ustawa emerytalna”) oraz na rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 poz. 43 ze zmianami). Podniesiono, że wprawdzie wnioskodawca ukończył 60 lat, jednak nie wykazał, że wykonywał pracę w warunkach szczególnych przez 15 lat – twierdzono, że dokumenty są w tej kwestii niejednoznaczne. Pozwany twierdził ponadto, że suma okresów składkowych i nieskładkowych ubezpieczonego na dzień 1 stycznia 1999r. wynosi 24 lata, 11 m-cy i 5 dni. Organ rentowy nie uznał, że udowodnionym okresem składkowym ubezpieczonego jest okres jego nauki w szkole zawodowej w okresie od września 1969r. do grudnia 1969r. lub stycznia 1970r. kwestionując, że skarżącego łączył stosunek pracy w związku z odbywaną przez niego praktyką.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Skarżący urodził się w dniu (...), zatem w dniu (...) 2013r. ukończył 60 lat.

(bezsporne)

W okresie od września 1969r. do grudnia 1969r. lub stycznia 1970r. wnioskodawca uczęszczał do I klasy (...) Szkoły Zawodowej (...) w zwodzie ślusarz. Praktyki z tego tytułu odbywał jako pracownik Zakładów (...) w O..

(dowód: informacja Szkoły z dnia 10 marca 2014r. wraz z arkuszem ocen k.41, legitymacja ubezpieczeniowa koperta k.17)

W okresie od dnia 14 września 1971r. do dnia 31 marca 1992r. ubezpieczony był zatrudniony w (...) Przedsiębiorstwie (...) (późniejszych Cegielniach (...) S.A. w O.) na stanowiskach robotnika transportu, a po dobytciu służby wojskowej również dodatkowo suwnicowego. Gdy było dużo prac załadunkowych wymagających pracy suwnicą, wnioskodawca obsługiwał suwnicę, w przeciwnym wypadku wykonywał obowiązki robotnika transportu, co polegało na układaniu i segregowaniu cegły, obsłudze prasy, dostarczaniu wózków pod prasę, sprzątanii placu. Zasadniczą służbę wojskową wnioskodawca odbył w dniach od 25 kwietnia 1973r. do 8 kwietnia 1975r.

(bezsporne, ponadto świadectwo pracy, zaświadczenie uprawniające do obsługi dźwignic i świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach k.4-6 akt emerytalnych, odpis książeczki wojskowej k.11-12 akt dot. kapitału początkowego, dokumenty z akt osobowych koperta k.22 oraz zeznania świadków K. B. i K. K. z rozprawy w dniu 23 kwietnia 2014r.)

W okresie od dnia 1 kwietnia 1992r. do dnia 7 marca 1993r. ubezpieczony był zarejestrowany jako bezrobotny. Zasiłek otrzymał za okres od dnia 2 kwietnia 1992r. do dnia 7 marca 1993r. W dniach od 8 marca 1993r. do 10 stycznia 1995r. wnioskodawca prowadził działalność gospodarczą. Następnie, tj. w dniach od dnia 11 stycznia 1995r. do dnia 14 kwietnia 1998r. ponownie był zarejestrowany jako bezrobotny, przy czym zasiłek dla bezrobotnych otrzymywał w dniach od 12 stycznia 1995r. do 11 stycznia 1996r. W okresie 20 kwietnia 1998r. do 31 grudnia 2002r. skarżący był zatrudniony jako robotnik stolarski w Zakładzie (...) w I.. Wnioskodawca nie miał innych okresów ubezpieczenia przed dniem 1 stycznia 1999r.

(bezsporne, ponadto potwierdzenie ubezpieczenia k73 akt dot. kapitału początkowego, świadectwo pracy i zaświadczenie PUP k.7 i 9 akt emerytalnych)

Sąd zważył, co następuje:

W ocenie Sądu odwołanie skarżącego zasługiwało na uwzględnienie, przy czym należy zaznaczyć, że wobec okoliczności, które można było ustalić dopiero w toku postępowania sądowego.

W pierwszej kolejności należy wyjaśnić podstawę materialnoprawną wniosku skarżącego, co pozwoli na wskazanie i omówienie okoliczności spornych, istotnych dla rozstrzygnięcia. Z art. 184 ustawy emerytalnej wynika, iż ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy, a więc w dniu 1 stycznia 1999r., osiągnęli po pierwsze okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz po drugie okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. w niniejszej sprawie wynoszący 25 lat. Przy tym emerytura taka przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie na dochody budżetu państwa środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu. Stosownie do powołanego w części wstępnej uzasadnienia §4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. pracownik, który wykonywał pracę w szczególnych warunkach wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki: osiągnął wiek emerytalny wynoszący 60 lat dla mężczyzn oraz ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Zgodnie z § 2 ust. 1 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na

zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku.

Skarżący niewątpliwie spełnia kryterium dotyczące wymaganego wieku i tego, że nie jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Pozwany nie kwestionował też rodzaju obowiązków wykonywanych podczas zatrudnienia wnioskodawcy w (...) Przedsiębiorstwie (...), które zostały opisane przez niego i przez świadków na rozprawie w dniu 23 kwietnia 2014r. Spór dotyczył ograniczeń się ogólnego stażu ubezpieczenia na dzień 1 stycznia 1999. oraz możliwości uznania pracy skarżącego w (...) Przedsiębiorstwie (...), świadczonej bezsprzecznie dłużej niż 15 lat, za pracę w warunkach szczególnych.

Odnośnie sumy okresów składkowych i nieskładkowych wnioskodawcy na dzień 1 stycznia 1999r. należy stwierdzić, że okazała się nieuzasadniona odmowa organu rentowego zaliczenia do tej sumy okresu odbywania praktyk w Zakładach (...) w O.. Zatrudnienie młodocianych po dniu 8 maja 1945r., a przed 1 stycznia 1975r. regulowały przepisy dekretu z dnia 2 sierpnia 1951r. o pracy i szkoleniu zawodowym młodocianych w zakładach pracy (Dz.U. Nr 41, poz. 311 ze zmianami) oraz wydanego z upoważnienia tego dekretu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 1952r. (Dz.U. Nr 21, poz. 135), ustawy z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przy przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy (Dz.U. Nr 45, poz. 226 ze zmianami), w rozumieniu których młodocianymi są osoby, które ukończyły 14 lat, a nie przekroczyły 18 lat życia. Dolną granicę wieku młodocianego pracownika podwyższono do 15 lat ustawą z dnia 15 lipca 1961r. o rozwoju oświaty i wychowania (Dz.U. Nr 32, poz. 160). Okresy nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy oraz wstępnego stażu pracy są okresami zatrudnienia (art. 10 ustawy z dnia 2 lipca 1958r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy). Warunkiem zaliczenia okresów zatrudnienia młodocianego do okresów składkowych było zawarcie umowy o naukę zawodu między zakładem pracy a młodocianym, w celu przygotowania zawodowego lub wstępnego stażu pracy (art. 9 ust. 1 ww. ustawy). Wprawdzie wnioskodawca nie pamiętał, aby zawierał umowę z (...) w O. (rozprawa z dnia 23 kwietnia 2014r., 02:48), , należy mieć jednak na uwadze, że ubezpieczony nie ma wykształcenia prawniczego, a jego świadomość prawna w 1969r. była z pewnością praktycznie żadna. Mając przy tym na uwadze upływ kilkudziesięciu lat od tamtych wydarzeń, sama okoliczność, że ubezpieczony nie pamięta, aby podpisywał umowę o naukę zawodu, nie przesądza w żadnej mierze o tym, że umowa taka nie została w rzeczywistości zawarta. Za tym z kolei, że wnioskodawcę łączyła z (...) umowa o naukę zawodu, przemawiają po pierwsze jednoznaczne wpisy w legitymacji ubezpieczeniowej, a legitymacje takie wydawano przecież tylko pracownikom, po drugie to, że skarżący był uczniem szkoły kształcącej, w szkołach którego to rodzaju obowiązek pracy miał charakter dominujący w stosunku do obowiązku nauki teoretycznej, wreszcie po trzecie to, że z informacji Szkoły z dnia 10 marca 2014r. nie wynika, aby w roku szkolnym 1969/1970 Szkoła prowadziła własne praktyki dla swoich uczniów, co potwierdza, że uczniowie musieli zawierać indywidualne umowy o naukę zawodu. Ponieważ niewątpliwie okres od września 1969r. do grudnia 1969r. lub stycznia 1970r. jest dłuższy, niż 25 dni brakujące ubezpieczonemu do 25 lat ogólnego stażu pracy, Sąd przyjął, że ta przesłanka przyznania wnioskowanego prawa została w toku postępowania sądowego wykazana.

Drugą kwestią sporną była okoliczność wykonywania przez wnioskodawcę pracy w szczególnych warunkach w okresie wymaganych 15 lat. Należy wobec tego wyjaśnić, że zgodnie z §2 ust. 2 powoływanego wcześniej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. okresy pracy m.in. w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Świadectwo pracy z adnotacją o wykonywaniu pracy w szczególnych warunkach, bądź bez niej, nie jest jednak bezwzględnie przesłanką do zaliczenia danej pracy jako wykonywanej w szczególnych warunkach. Świadectwo nie jest wiążące dla organu rentowego i może podlegać weryfikacji. Decydujące znaczenie ma zawsze fakt rzeczywistego wykonywania pracy w szczególnych warunkach, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Dopiero w sądowym postępowaniu odwoławczym możliwe jest ustalenie okresów pracy w warunkach szczególnych także w oparciu o inne dowody niż zaświadczenie z zakładu pracy, nawet jeśli pracownik nie posiada świadectwa w określonej w przepisie formie, albo jego treść budzi wątpliwości, które uzasadniałyby kwestionowanie tego zaświadczenia przez organ rentowy w fazie administracyjnej postępowania.

Skoro art. 184 ust. 1 ustawy emerytalnej odwołuje się do przepisów dotychczasowych, to trzeba też wyjaśnić, że obowiązujące w tym zakresie i przywoływane już kilkakrotnie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. wydane zostało w oparciu o delegację z art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zmianami), w którym Radzie Ministrów powierzono w szczególności określenie rodzaju prac lub stanowisk pracy oraz warunków, na podstawie których osobom m.in. zatrudnionym w szczególnych warunkach przysługuje prawo do emerytury w niższym wieku. Z art. 53 ust. 2 tej samej ustawy wynikało, że za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników stale zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia – jest to regulacja tożsama z zawartą w obecnie obowiązującym art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej. W wykazie A, stanowiącym załącznik do wspomnianego rozporządzenia, w dziale V „W budownictwie i przemyśle materiałów budowlanych wymienia się pod poz. 3 prace maszynistów ciężkich maszyn budowlanych lub drogowych, a pod poz. 11 prace przy produkcji materiałów ogniotrwałych oraz wyrobów ceramicznych. Pomocniczo należy odwołać się do przepisów resortowych, wydanych w oparciu o §1 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r., w niniejszej sprawie do zarządzenia Nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy podległych Ministrowi Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach. W zarządzeniu tym w dziale V pod poz. 3 wymienia się w punkcie 8 maszynistę suwnic, zaś w punkcie 11 pod poz. 4. operatora urządzeń formujących i pod poz. 7 stanowisko robotnika w przemyśle materiałów budowlanych, wykonującego stale prace pomocnicze lub inne przy produkcji wyrobów ceramicznych lub materiałów ogniotrwałych, a więc prace ściśle odpowiadające charakterowi pracy wnioskodawcy w (...) Przedsiębiorstwie (...). W ocenie Sądu powołane przepisy zarządzenia Nr 9 tworzą domniemanie pracy wnioskodawcy w warunkach szczególnych, którego to domniemania pozwany nie obalił. Dla uznania, że praca ubezpieczonego w tym zakładzie pracy była pracą w warunkach szczególnych, nie było więc nawet potrzeby sięgania do działu VIII poz. 1 pkt 2 tego samego zarządzenia, który to dział powołano w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach (k.6 akt emerytalnych) i w wykazie „A” stanowisk pracy w Cegielniach (...) S.A., na których wykonywane są prace w warunkach szczególnych (k.15).

Udowodnienie przez wnioskodawcę (należy podkreślić, że dopiero na etapie postępowania sądowego), że zachodzą wszystkie przesłanki przyznania mu wnioskowanej emerytury, skutkowało po pierwsze zmianą zaskarżonej decyzji na podstawie art. 477¹⁴§2 kpc i przyznaniem prawa do tejże emerytury od dnia 28 czerwca 2013r. (daty złożenia wniosku) oraz stwierdzeniem na podstawie art. 118 ust. 1a ustawy emerytalnej, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.